

Original Article

Investigating the Social Skills of Children Aged 7-12 Years Based on Demographic Factors

Firoozeh Derakhshanpour¹ , Sima Khanmohammadi² , Amir Maghsoudloonejad^{1,*}

¹ Department of Psychiatry, Golestan Research Center of Psychiatry, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

² Golestan Research Center of Psychiatry, School of Medicine, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

Article History:

Received: 15 Apr 2024

Revised: 15 Jul 2024

Accepted: 24 Jul 2024

ePublished: 21 Sep 2024

Abstract

Background and Objectives: The ability to successfully interact with peers and adults is one of the most important aspects of a child's development. Failure to acquire social skills has a negative effect on the development of the child's personality and his adaptation to the environment. The present study was conducted to investigate the social skills of 7-12-year-old children based on demographic factors in those who visited Taleghani Clinic in Gorgan City in 1401.

Materials and Methods: This cross-sectional study was conducted with a descriptive-analytical approach on 301 children aged 7-12-year-old students in Gorgan city in 1401. The required data were collected through the Social Skills Rating Scale (SSRS). The data were analyzed in SPSS23 software using Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, and Spearman correlation tests at a significance level of 0.05.

Results: The results of this study showed that gender, birth rank, parents' educational level, parents' occupation, living with parents, and the number of children had a significant effect on social skills and problem behaviors; however, ethnicity had no significant effect.

Conclusion: Various demographic factors affect children's social skills, and by being aware of them, the necessary interventions can be conducted just in time.

Keywords: Behavioral problems, Child, School, Social skill

*Corresponding author: Amir Maghsoudloonejad, Department of Psychiatry, Golestan Research Center of Psychiatry, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
E-mail: amir.maghsoudloo.23@gmail.com

Please cite this article as follows: Derakhshanpour F, Khanmohammadi S, Maghsoudloonejad A. Investigating the Social Skills of Children Aged 7-12 Years Based on Demographic Factors. *Pajouhan Scientific Journal*. 2024; 22(3): 181-190. DOI: 10.32592/psj.22.3.181

Extended Abstract

Background and Objective

A child's early learning is continuously evolving from the moment of birth, making early childhood a crucial period for social development. Social skills, which include cooperation, courage, responsibility, and self-control, are defined as a set of behaviors that enable individuals to form and maintain positive social relationships, interact for peer acceptance, and face problems effectively. Lack of social skills needed to positively interact with teachers and peers can lead to academic, social, and emotional problems that can have negative effects in future life. Additionally, it can lead to challenges in compromise and adaptability within interpersonal relationships. The present study investigated the social skills of children aged 7 to 12 years based on the demographic characteristics of those who referred to the Taleghani Clinic in Gorgan City in 1401.

Materials and Methods

This cross-sectional study was conducted with a descriptive-analytical approach on 301 children aged 7-12 years studying in primary schools in Gorgan City in 1401 who had visited Taleghani Clinic in Gorgan City together with their parents. The sample size was determined based on the study by Yasemi et al. (19), with a mean social skills score of 14.15 ± 3.39 at a 95% confidence level, utilizing a maximum error margin of ($d=0.38$) calculated with G-power software. Children were excluded from the study if they or their parents were suffering from acute or chronic physical or mental illnesses, as well as if their parents were struggling with addiction or were taking chronic medication. The data collection tools included Gresham and Elliott's Social Skills Rating System (SSRS), which was completed by the parent accompanying the child. The SSRS uses teacher, parent, and student rating forms to sample the three domains of social skills, problem behaviors, and academic competence, and has three forms: preschool, elementary, and middle school. Each item in SSRS is rated on a 3-point Likert scale (0=never, 1=sometimes, 2=often) based on the rater's perceived frequency of a specific behavior. A higher score in the social skills factor indicates having higher social skills, and a higher score in problem behaviors suggests more behavioral problems. The calculation of the raw score is based on the total scores of the individual on the scale. Social skills include subscales of cooperation, daring, responsibility, and self-control, while problem behaviors include subscales of external behaviors, internal behaviors, and hyperactivity.

The standardization of this questionnaire was done by Abbasi Esfajir et al. in 2015. Cronbach's alpha value was estimated at 0.93 for the social skills scale and 0.87 for behavioral problems. The theoretical and experimental model was obtained based on the GFI index of 0.92, which indicates the appropriate fit of the model. The obtained data were analyzed using SPSS23 software using Man-Whitney U, Kruskal-Wallis, and Spearman correlation tests at a significance level of 0.05.

Results

The mean age of children was 9.31 ± 1.72 years, whereas that of their fathers was 40.02 ± 6.17 years, ranging from 25 to 59 years. The mothers had a mean age of 35.22 ± 6.23 years, with an age range of 20-52 years. Girls accounted for 47.2% of the children, and 34.2% and 41.9% of the children were first-born and second-born, respectively. Most of the children (98%) lived with their parents. Regarding the educational level, 72.1% of the mothers had a diploma education and less than that, while this figure was 73.4% for the fathers. The results of the comparison of mean social skill subscales between girls and boys showed that the cooperation and self-control skill subscales in girls were significantly higher in girls than in boys (Table 1). The results of comparing the mean of social skill subscales according to children's birth rank showed that the mean of daring and responsibility skills in children who were first-born children was significantly higher than other children (Table 2). The results of comparing the mean subscales of social skills in children based on living with parents showed that the social skills of children had no significant relationship with living with parents. The mean score of behavioral problems in children who lived without parents was higher; nevertheless, this difference was not significant (Table 3). The results of comparing the mean of social skill subscales in children according to the education level of their parents showed that the mean of behavioral problems in children whose mother or father had a university education was significantly lower (Table 4). Moreover, the mean score of the responsibility subscale in children whose fathers had an academic education was significantly higher than that in other children (Table 4). The results of Spearman's correlation test showed that there was no significant linear relationship between children's age and their parents' age with social skill subscales ($P<0.05$). The frequency of parents' occupations showed that 76.4% of mothers were housewives, while 23.6% of them were employed. In contrast, 65.4% of fathers were self-employed and 34.6% of them were employees. The mean score of cooperation in children whose fathers had freelance jobs was significantly higher than that in children whose fathers were employees. Other areas of children's social skills did not show a statistically significant relationship with fathers' occupations. The mean score of the areas of cooperation, external behavior, and hyperactivity in mothers with housework was significantly higher than that of working mothers (Table 5).

Discussion

The results of this study showed that parents' education level, parents' employment status, living with parents, birth rank, and gender affected children's social skills and behavioral problems. On average, social skills were higher in girls than in boys; however, there was no difference in problematic behaviors. Yasmi et al. and Maliki et al. also found that social skills were higher in girls than in boys, which was in line with our study. In a study

by Lllzer et al., there was no statistically significant difference between age, gender, birth order, number of siblings, and the total score of their social skills scale and subscale scores, which is inconsistent with the results of our study. Arshad et al. also found that the first and second children had better performance and academic progress compared to children whose

birth rank was third or higher.

Conclusion

The results of this study showed that demographic factors were effective in improving the child's social skills, and understanding these factors allows for timely interventions to be implemented.

بررسی مهارت اجتماعی کودکان ۷-۱۲ سال براساس ویژگی‌های دموگرافیکی

فیروزه درخشان پور^۱ ID، سیما خان محمدی^۲ ID، امیر مقصودلو نژاد^{۱*} ID

^۱ گروه روان‌پزشکی، مرکز تحقیقات روان‌پزشکی گلستان، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

^۲ مرکز تحقیقات روان‌پزشکی گلستان، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

چکیده

سابقه و هدف: توانایی تعامل موفقیت‌آمیز با همسالان و بزرگسالان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های رشد کودک است. نارسایی در کسب مهارت‌های اجتماعی بر رشد شخصیت کودک و سازش وی با محیط تأثیر منفی دارد. پژوهش حاضر به منظور بررسی مهارت‌های اجتماعی در کودکان ۷-۱۲ سال براساس ویژگی‌های دموگرافیک در مراجعه‌کنندگان به درمانگاه طالقانی شهر گرگان در سال ۱۴۰۱ انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مقطعی با رویکرد توصیفی تحلیلی بر روی ۳۰۱ کودک ۷-۱۲ سال درحال تحصیل در شهر گرگان در سال ۱۴۰۱ به صورت در دسترس انجام شد. پرسش‌نامه مقیاس سنجش مهارت‌های اجتماعی (SSRS) ابزار مورد استفاده بود. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS23 با آزمون‌های آماری یو من ویتنی، کروسکال والیس و آزمون همبستگی اسپیرمن در سطح معناداری ۰/۰۵ تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که جرئت‌ورزی و مسئولیت‌پذیری فرزندان اول به‌طور معناداری بیشتر است ($p = ۰/۰۰۱$). مهارت همکاری ($p = ۰/۰۰۲$) و خودکنترل ($p = ۰/۰۰۲$) در کودکان دختر به‌طور معناداری بیشتر از کودکان پسر بود. خرده‌مقیاس مشکلات رفتاری در کودکان با سطح تحصیلات والدین ارتباط معناداری آماری نشان داد ($p = ۰/۰۰۱$). **نتیجه‌گیری:** به‌طور کلی، می‌توان گفت فاکتورهای دموگرافیک بر روی مهارت‌های اجتماعی کودک مؤثر هستند و آگاهی از آن‌ها می‌توان مداخله‌های لازم را به‌موقع انجام داد.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۱/۲۷

تاریخ داوری مقاله: ۱۴۰۳/۰۴/۲۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۵/۰۳

تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۳/۰۶/۳۱

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

واژگان کلیدی: مهارت اجتماعی، مشکلات رفتاری، کودک، مدرسه

* نویسنده مسئول: امیر مقصودلو نژاد، گروه روان‌پزشکی، مرکز تحقیقات روان‌پزشکی گلستان، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

ایمیل:

amir.maghsoodloo.23@gmail.com

استناد: درخشان پور، فیروزه؛ خان محمدی، سیما؛ مقصودلو نژاد، امیر. بررسی مهارت اجتماعی کودکان ۷-۱۲ سال براساس ویژگی‌های دموگرافیکی. مجله علمی پژوهان، تابستان ۱۴۰۳؛ ۲۲(۳): ۱۸۱-۱۹۰.

مقدمه

هسته مرکزی یادگیری زود هنگام کودک از لحظه‌ای که متولد می‌شود، در وضعیت تغییر دائمی قرار می‌گیرد [۱]. از این رو، دوران اولیه کودکی زمانی بسیار غنی برای یادگیری‌های اجتماعی است [۲]. کودکان پیش‌دبستانی از مهارت‌های کاوشگری برجسته‌ای که دربرگیرنده جست‌وجوی اطلاعات از طریق پرسیدن به‌منظور کشف و حل مسائل دنیای پیرامون خود است، استفاده می‌کنند. این کنجکاوی و اکتشافات، آنان را به سمت تعامل با دیگر کودکان و بزرگسالان محیط خویش سوق می‌دهد و ضرورت یادگیری مهارت‌های اجتماعی

را برجسته می‌کند [۳]. وقتی کودکان به سن پیش‌دبستانی می‌رسند، افزایش طبیعی در میزان تعامل با همسالان و نیز کاهش متناظری در انجام بازی‌ها با این همسالان به وجود می‌آید [۴، ۵]. این ازسویی به‌معنای نیاز به برقراری رابطه با همسالان بوده و ازسوی دیگر آسیب‌پذیری این کودکان به علت نداشتن سطح مناسبی از مهار هیجانی [۶] و مهارت‌های رفتاری و تحول زبانی است [۷]. در اینجا شکافی پدید می‌آید که از یک طرف با تمایل و فشار موقعیتی برای تعامل با همسالان

و از دیگر سو با ظرفیت شناختی و اجتماعی واقعی برای این تعامل [۸] جهت پُر کردن این شکاف، نقش آموزش مهارت های اجتماعی پُررنگ می شود. بنابراین یکی از مهم ترین اقدامات در حوزه آموزش و پرورش کودکان، مهارت های اجتماعی است که شامل دستورالعمل مهارت های اجتماعی، راهبردهای تعامل با همسالان و مهارت های بازی است [۲]. به این ترتیب، شخصی دارای مهارت های اجتماعی است که توانایی رفتار کردن به روش مناسب در موقعیت به وجود آمده را دارا باشد. مهارت های اجتماعی که شامل همکاری، جرئت ورزی، مسئولیت پذیری و خودمهارگری می شوند، به عنوان مجموعه ای از رفتارهایی تعریف شده اند که به افراد توانایی شروع و حفظ روابط اجتماعی مثبت، تعامل برای پذیرش همسالان و رویارویی مؤثر با مشکلات را می دهند [۹]. مهارت های اجتماعی بخش مهمی از اجتماعی شدن و تحول کودک محسوب می شوند. کودکانی که در مهارت های اجتماعی به اندازه کافی قوی هستند، در مقایسه با کودکان فاقد این مهارت ها، در برقراری رابطه با همسالان و یادگیری در محیط های آموزشی، عملکرد بهتری دارند؛ زیرا داشتن مهارت های اجتماعی سبب بهبود روابط بین فردی، تحول اجتماعی و استقلال طلبی می شود. کسب مهارت های اجتماعی، محور اصلی تحول اجتماعی، شکل گیری روابط اجتماعی، کیفیت تعامل های اجتماعی، سازش یافتگی اجتماعی و حتی سلامت روان فرد به شمار می آید [۱۰]. مطالعات مختلف بر این باورند که مهارت های اجتماعی و مشکلات رفتاری چندعاملی هستند و تحت تأثیر ویژگی های جمعیت شناختی، شیوه های آموزشی و آسیب شناسی روانی والدین قرار دارند [۱۱-۱۷]. برخی شواهد نشان می دهند نارسایی در مهارت های اجتماعی مورد نیاز برای برقراری تعامل مثبت با معلم و همسالان می تواند به مشکلات تحصیلی، اجتماعی و هیجانی منجر شود که ممکن است اثرات منفی در زندگی آینده داشته باشد. همچنین، باعث عدم مصالحه و سازگاری در روابط بین فردی می شود. این نارسایی ها بر رشد شخصیت کودک و سازش وی با محیط تأثیر منفی دارد که این کمبودها در مهارت های اجتماعی نشانگر پیشایندهای بالقوه برای مشکلات روان شناختی است [۱۸]. پژوهش حاضر به بررسی مهارت های اجتماعی در کودکان ۷-۱۲ سال براساس ویژگی های دموگرافیکی در مراجعه کنندگان به درمانگاه طالقانی شهر گرگان در سال ۱۴۰۱ پرداخته است.

مواد و روش ها

این مطالعه مقطعی با رویکرد توصیفی تحلیلی بر روی ۳۰۱ کودک ۷-۱۲ سال در حال تحصیل در دبستان های شهر گرگان در سال ۱۴۰۱ که به همراه والدین خود به درمانگاه طالقانی شهر گرگان مراجعه کرده بودند، به صورت در دسترس انجام شد. حجم نمونه با استفاده از مطالعه یاسمی و همکاران [۱۹] با میانگین نمره مهارت های اجتماعی ۳/۳۹ $\pm$ ۱۴/۱۵ در سطح اطمینان ۹۵٪ و حداکثر خطای (d=۰/۳۸) با کمک نرم افزار G-power محاسبه شد. ابتلای کودک به بیماری حاد

یا مزمن جسمی یا روانی، ابتلای والد کودک به بیماری حاد یا مزمن جسمی یا روانی، اعتیاد والدین و مصرف داروهای مزمن معیارهای عدم ورود کودکان به مطالعه بودند.

ابزارهای جمع آوری اطلاعات شامل پرسش نامه مقیاس درجه بندی مهارت های اجتماعی گرشام و البوت- فرم والدین- مقطع ابتدایی Social Skills Rating System (SSRS) بود که توسط والد همراه کودک تکمیل شد. SSRS از فرم های رتبه بندی معلم، والدین و دانش آموز برای نمونه گیری از سه حوزه مهارت های اجتماعی، رفتارهای مشکل ساز و شایستگی تحصیلی استفاده می کند و دارای سه شکل پیش دبستانی، ابتدایی و متوسطه است. تعداد موارد در SSRS بسته به فرم رتبه بندی و سطح مورد استفاده متفاوت است. با وجود این، تکمیل فرم های SSRS نباید بیش از ۱۵ تا ۲۰ دقیقه طول بکشد. هر آیتم در SSRS در یک مقیاس ۳ درجه ای (۰- هرگز، ۱- گاهی اوقات، ۲- اغلب) براساس فراوانی درک شده توسط ارزیاب از یک رفتار خاص رتبه بندی می شود. نمره بالاتر در عامل مهارت های اجتماعی نشان دهنده برخورداری از میزان مهارت های اجتماعی بالاتر و نمره بالاتر در رفتارهای مشکل نشان دهنده مشکلات رفتاری بیشتر است. محاسبه نمره خام براساس مجموع نمرات فرد در مقیاس است. مهارت های اجتماعی شامل خرده مقیاس های همکاری (سؤالات ۱، ۲، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۱۹، ۲۱، ۲۷، ۲۸، ۳۳)، جرئت ورزی (سؤالات ۴، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۲۳، ۲۴، ۳۰، ۳۴، ۳۵، ۳۸)، مسئولیت پذیری (سؤالات ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۸، ۲۰، ۲۹، ۳۱، ۳۷، ۳۸) و خودکنترلی (سؤالات ۳، ۶، ۹، ۱۴، ۱۷، ۲۲، ۲۵، ۲۶، ۳۲، ۳۶) و رفتارهای مشکل شامل خرده مقیاس های رفتارهای بیرونی (سؤالات ۳۹، ۴۶، ۴۷، ۴۹، ۵۴)، رفتارهای درونی (سؤالات ۴۱، ۴۲، ۴۵، ۴۰، ۵۲، ۵۳) و بیش فعالی (سؤالات ۵۳، ۴۷، ۵۰، ۵۱، ۴۴، ۴۸) هستند. هنجاریابی این پرسش نامه را عباسی اسفجیر و همکاران (۱۳۹۵) بر روی کودکان شهر آمل با استفاده از آلفای کرونباخ و روش بازآزمایی انجام دادند و برای تعیین روایی پرسش نامه از روایی محتوایی و روایی سازه استفاده کردند. مقدار آلفای کرونباخ برای مقیاس مهارت های اجتماعی ۰/۹۳ و برای مشکلات رفتاری ۰/۸۷ به دست آمده است. الگوی نظری و تجربی براساس شاخص GFI ۰/۹۲ به دست آمده است که نشان دهنده برازش مناسب مدل است [۲۰]. داده های به دست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS23 و با آزمون های یو من ویتنی، کروسکال والیس و آزمون همبستگی اسپیرمن در سطح معناداری ۰/۰۵ تحلیل شدند. این مطالعه پس از کسب مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی گلستان به شماره IR.GOUMS. REC.1401.524 به مرحله اجرا درآمد. به بیماران اطمینان داده شد که اطلاعات بیماران به صورت محرمانه نزد مجریان طرح باقی خواهد ماند و از ثبت نام و نام خانوادگی بیماران در برگه های پرسش نامه خودداری شد.

یافته ها

در این مطالعه، ۳۰۱ کودک ۷-۱۲ ساله مراجعه کننده به درمانگاه

طالقانی شهر گرگان در سال ۱۴۰۱ شرکت کردند. میانگین سن کودکان $1/72 \pm 9/31$ سال و میانگین سن پدران آن‌ها $6/17 \pm 40/02$ سال با دامنه سنی ۵۹-۲۵ سال و میانگین سن مادران آن‌ها $6/23 \pm 35/22$ سال با دامنه سنی ۵۲-۲۰ سال بود. ۴۷/۲ درصد کودکان دختر بودند. ۳۴/۲ درصد کودکان فرزند اول، ۴۱/۹ درصد کودکان فرزند دوم بودند. نودوهشت درصد کودکان با والدین خود زندگی می‌کردند. ۷۲/۱ درصد مادران این کودکان دارای تحصیلات دیپلم و کمتر از آن بودند که این رقم در پدران کودکان، ۷۳/۴ درصد بود.

نتایج مقایسه میانگین خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی در بین کودکان دختر و پسر نشان داد که خُرده‌مقیاس همکاری در دختران به‌طور معناداری بیشتر از پسران و میانگین مهارت خودکنترلی در دختران به‌طور معناداری بیشتر از پسران بود (جدول ۱).

نتایج مقایسه میانگین خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی برحسب رتبه تولد کودکان نشان داد که میانگین مهارت جرئت‌ورزی در کودکان فرزند اول بیشترین مقدار را دارد؛ به‌گونه‌ای که این اختلاف معنادار بود. همچنین، میانگین نمره مسئولیت‌پذیری کودکانی که فرزند اول بودند، به‌طور معناداری بیشتر از سایر کودکان بود (جدول ۲).

نتایج مقایسه میانگین خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی در کودکان ۷-۱۲ سال برحسب اینکه آیا با والدین خود زندگی می‌کنند یا خیر نشان داد که مهارت اجتماعی کودکان ارتباط معناداری با زندگی با والدین ندارد. باوجوداین، میانگین نمره مشکلات رفتاری در کودکانی که بدون والدین زندگی می‌کردند بیشتر بود، اما این اختلاف معنادار نبود (جدول ۳).

جدول ۱: مقایسه میانگین مهارت اجتماعی برحسب جنسیت کودکان ۷-۱۲ سال

متغیر	جنسیت (انحراف معیار $\pm$ میانگین)		معنی‌داری
	دختر	پسر	
همکاری	$14/77 \pm 3/35$	$13/75 \pm 3/78$	۰/۰۲
جرئت‌ورزی	$15/06 \pm 3/10$	$14/61 \pm 2/81$	۰/۱۲
مسئولیت‌پذیری	$14/76 \pm 3/01$	$14/64 \pm 3/30$	۰/۸۹
کنترل خود	$14/17 \pm 3/04$	$12/98 \pm 3/55$	۰/۰۰۲
رفتار بیرونی	$3/69 \pm 2/78$	$3/99 \pm 2/92$	۰/۴۰
رفتار درونی	$3/82 \pm 3/06$	$3/40 \pm 2/58$	۰/۳۶
بیش‌فعالی	$3/88 \pm 2/73$	$3/86 \pm 2/65$	۰/۹۶

جدول ۲: مقایسه میانگین کودکان ۷-۱۲ سال برحسب رتبه تولد کودکان

متغیر پاسخ	رتبه تولد				معنی‌داری
	اول	دوم	سوم	چهارم	
همکاری	$14/15 \pm 4/03$	$14/18 \pm 3/49$	$14/37 \pm 3/31$	$14/61 \pm 2/97$	۰/۹۸
جرئت‌ورزی	$15/59 \pm 2/78$	$14/67 \pm 2/85$	$14/37 \pm 2/99$	$12/83 \pm 3/42$	۰/۰۰۱
مسئولیت‌پذیری	$15/38 \pm 3/02$	$14/58 \pm 3/28$	$14/48 \pm 2/68$	$12/28 \pm 3/36$	۰/۰۰۱
کنترل خود	$13/67 \pm 3/1$	$13/55 \pm 3/28$	$13/30 \pm 3/27$	$13/50 \pm 2/99$	۰/۹۱
رفتار بیرونی	$3/94 \pm 3/01$	$3/83 \pm 2/75$	$3/89 \pm 2/85$	$3/39 \pm 2/83$	۰/۹۳
رفتار درونی	$3/49 \pm 2/83$	$3/39 \pm 2/72$	$3/98 \pm 2/81$	$4/44 \pm 3/42$	۰/۳۴
بیش‌فعالی	$3/59 \pm 2/59$	$3/90 \pm 2/71$	$4/02 \pm 2/63$	$4/72 \pm 3/19$	۰/۳۸

جدول ۳: مقایسه میانگین مهارت اجتماعی کودکان ۷-۱۲ سال برحسب زندگی با والدین

متغیر پاسخ	زندگی با والدین (انحراف معیار $\pm$ میانگین)		معنی‌داری
	بله	خیر	
همکاری	$14/29 \pm 3/58$	$11/17 \pm 4/49$	۰/۰۸
جرئت‌ورزی	$14/79 \pm 2/97$	$16/50 \pm 1/76$	۰/۱۴
مسئولیت‌پذیری	$14/71 \pm 3/16$	$14 \pm 3/35$	۰/۵۴
کنترل خود	$13/59 \pm 3/31$	$11/33 \pm 5/47$	۰/۳۵
رفتار بیرونی	$3/79 \pm 2/77$	$6/83 \pm 4/99$	۰/۱۴
رفتار درونی	$3/59 \pm 2/83$	$3/83 \pm 2/64$	۰/۶۸
بیش‌فعالی	$3/84 \pm 2/65$	$5/17 \pm 4/44$	۰/۴۷

نتایج مقایسه میانگین خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی در کودکان برحسب سطح تحصیلات مادران آن‌ها نشان داد که میانگین مشکلات رفتاری در کودکانی که مادران آن‌ها دارای تحصیلات دانشگاهی بودند، به‌طور معناداری کمتر بود (جدول ۴).

نتایج مقایسه میانگین خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی در کودکان برحسب سطح تحصیلات پدران آن‌ها نشان داد که میانگین نمره خُرده‌مقیاس مسئولیت‌پذیری در کودکانی که سطح تحصیلات پدر آن‌ها دانشگاهی بود، به‌طور معناداری بیشتر از سایر کودکان بود. همچنین، نتایج نشان داد که میانگین نمره خُرده‌مقیاس‌های مشکلات رفتاری در کودکانی که پدران آن‌ها دارای سطح تحصیلات دانشگاهی بودند، به‌طور معناداری کمتر بود (جدول ۴).

جهت سنجیدن ارتباط سنّ کودکان و سنّ والدین آن‌ها با خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی از آزمون هم‌بستگی اسپیرمن

استفاده شد و نتایج هم‌بستگی نشان داد که ارتباط خطّی معناداری بین سنّ کودکان و سنّ والدین کودکان با خُرده‌مقیاس‌های مهارت اجتماعی وجود ندارد ($p > 0.05$).

فراوانی شغل والدین نشان داد که ۷۶/۴ درصد مادران خانه‌دار و ۲۳/۶ درصد نیز شاغل بودند. فراوانی شغل پدران کودکان نیز نشان داد که ۶۵/۴ درصد پدران دارای شغل آزاد و ۳۴/۶ درصد آن‌ها کارمند بودند. با توجه به نتایج جدول بالا، مشاهده می‌شود که میانگین نمره همکاری در کودکانی که پدران آنان شغل آزاد داشتند، به‌طور معناداری بیشتر از کودکانی بود که پدران آنان کارمند بودند. سایر حیطه‌های مهارت اجتماعی کودکان ارتباط معنادار آماری با شغل پدران نشان نداد. همچنین، نتایج نشان داد که میانگین نمره حیطه‌های همکاری، رفتار بیرونی و بیش‌فعالی در مادران با شغل خانه‌داری به‌طور معناداری بیشتر از مادران شاغل بود (جدول ۵).

جدول ۴: مقایسه میانگین مهارت اجتماعی کودکان ۷-۱۲ سال برحسب تحصیلات والدین

متغیر پاسخ		تحصیلات پدر		تحصیلات مادر	
میانگین	انحراف معیار $\pm$	میانگین	انحراف معیار $\pm$	میانگین	انحراف معیار $\pm$
همکاری	۱۴/۳۷ $\pm$ ۳/۶۰	۱۳/۸۸ $\pm$ ۳/۶۵	۰/۲۱	۱۴/۳۹ $\pm$ ۳/۵۸	۱۳/۸۰ $\pm$ ۳/۶۷
جرت‌ورزی	۱۴/۶۴ $\pm$ ۳/۰۵	۱۵/۳۰ $\pm$ ۲/۶۵	۰/۰۸	۱۴/۷۷ $\pm$ ۲/۹۷	۱۴/۹۸ $\pm$ ۲/۹۳
مسئولیت‌پذیری	۱۴/۳۸ $\pm$ ۳/۱۶	۱۵/۵۲ $\pm$ ۳/۰۵	۰/۰۰۳	۱۴/۶۳ $\pm$ ۳/۱۲	۱۴/۸۸ $\pm$ ۳/۲۹
کنترل خود	۱۴/۴۷ $\pm$ ۳/۵۰	۱۳/۷۳ $\pm$ ۲/۹۹	۰/۷۱	۱۳/۵۴ $\pm$ ۳/۴۹	۱۳/۵۶ $\pm$ ۳/۰۳
رفتار بیرونی	۴/۲۰ $\pm$ ۲/۹۹	۲/۹۵ $\pm$ ۲/۲۴	۰/۰۰۲	۴/۱۴ $\pm$ ۲/۹۵	۳/۰۶ $\pm$ ۲/۴۲
رفتار درونی	۳/۹۹ $\pm$ ۲/۹۶	۲/۵۸ $\pm$ ۲/۱۳	۰/۰۰۱	۳/۸۶ $\pm$ ۲/۸۸	۲/۸۵ $\pm$ ۲/۵۱
بیش‌فعالی	۴/۳۱ $\pm$ ۲/۷۴	۲/۷۱ $\pm$ ۲/۱۸	۰/۰۰۱	۴/۲۱ $\pm$ ۲/۷۱	۲/۹۱ $\pm$ ۲/۳۸

جدول ۵: مقایسه میانگین مهارت اجتماعی کودکان ۷-۱۲ سال برحسب اشتغال والدین

متغیر پاسخ		شغل پدر		شغل مادر	
میانگین	انحراف معیار $\pm$	میانگین	انحراف معیار $\pm$	میانگین	انحراف معیار $\pm$
همکاری	۱۴/۵۹ $\pm$ ۳/۵۴	۱۳/۵۶ $\pm$ ۳/۶۸	۰/۰۲	۱۴/۴۸ $\pm$ ۳/۵۱	۱۳/۴۲ $\pm$ ۳/۸۶
جرت‌ورزی	۱۴/۸۱ $\pm$ ۲/۹۳	۱۴/۸۵ $\pm$ ۳/۰۲	۰/۸۵	۱۴/۸۱ $\pm$ ۲/۹۹	۱۴/۸۶ $\pm$ ۲/۸۷
مسئولیت‌پذیری	۱۴/۵۵ $\pm$ ۳/۱۷	۱۴/۹۷ $\pm$ ۳/۱۵	۰/۲۴	۱۴/۵۸ $\pm$ ۳/۲۰	۱۵/۰۶ $\pm$ ۳/۰۵
کنترل خود	۱۳/۸۰ $\pm$ ۳/۳۵	۱۳/۰۷ $\pm$ ۳/۳۶	۰/۱۰	۱۳/۵۸ $\pm$ ۳/۴۳	۱۳/۴۲ $\pm$ ۳/۱۵
رفتار بیرونی	۴/۰۵ $\pm$ ۲/۸۶	۳/۴۷ $\pm$ ۲/۸۱	۰/۰۸	۳/۹۸ $\pm$ ۲/۹۰	۳/۴۲ $\pm$ ۲/۶۷
رفتار درونی	۳/۷۳ $\pm$ ۲/۹۶	۳/۳۵ $\pm$ ۲/۵۳	۰/۴۲	۳/۸۲ $\pm$ ۲/۹۴	۲/۸۷ $\pm$ ۳/۲۷
بیش‌فعالی	۴/۰۴ $\pm$ ۲/۷۱	۳/۵۴ $\pm$ ۲/۶۲	۰/۱۲	۴/۱۰ $\pm$ ۲/۷۳	۳/۱۰ $\pm$ ۲/۳۹

بحث

پژوهش حاضر به‌منظور بررسی مهارت‌های اجتماعی در کودکان ۷-۱۲ سال درحال‌تحصیل در دبستان‌های شهر گرگان مراجعه‌کننده براساس ویژگی‌های دموگرافیکی در مراجعان به درمانگاه طالقانی شهر گرگان در سال ۱۴۰۱ بود. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که سطح تحصیلات والدین، وضعیت اشتغال والدین، زندگی با والدین، رتبه تولّد و جنسیت بر مهارت‌های اجتماعی و

مشکلات رفتاری کودکان تأثیرگذارند. مهارت‌های اجتماعی به‌طور میانگین در دختران بالاتر از پسران بود، ولی بین رفتارهای مشکل‌ساز تفاوتی وجود نداشت. افزایش رتبه تولّد با کاهش مهارت‌های اجتماعی نیز همراه بود. خانه‌دار بودن مادر بر روی رفتارهای مشکل‌ساز نیز تأثیر افزایشی داشت. کارمند بودن پدر نیز با کمترین میزان همکاری، اما هم‌زمان کمترین میزان رفتار بیش‌فعال همراه بود. عدم زندگی با والدین همراه با افزایش

پیش‌بینی‌کننده مستقل مشکلات بیرونی شدن کودکان پیش‌دبستانی شناسایی شد. تأثیر جنس مذکر همسو با مطالعه ما نبود، ولی تأثیر زندگی با یکی از والدین به‌عنوان عامل مولد رفتار مشکل‌ساز، همسو با مطالعه ما بود [۲۵].

مارتین و همکاران (۲۰۱۴) تعداد ۶۲۲ کودک در سنین ۳ و ۵ را از نظر اختلالات رفتاری بررسی کردند. آن‌ها گزارش کردند که کودکان با اختلال نافرمانی مقابله‌جویانه و اختلال اضطرابی در معرض خطر بالاتری از اختلال عملکردی در مدرسه و رفتار با دیگران هستند. جنس و وضعیت اجتماعی و اقتصادی با گروه تشخیصی ارتباطی نداشت که با مطالعه ما از جهت عدم تأثیر جنسیت بر روی مشکل رفتاری همسو بود [۲۶]. لوکاس و همکاران (۲۰۱۳) در استرالیا گزارش کردند که کودکان خانواده‌های جداشده از سلامت روانی ضعیف‌تری نسبت به خانواده‌های سالم برخوردار بودند و این تفاوت به‌طور کامل با قرار گرفتن در معرض تعارض والدین، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و سلامت روانی والدین و تاحدودی با شیوه‌های فرزندپروری توضیح داده شد. این یافته‌ها با یافته‌های مطالعه ما همسو هستند [۲۷].

آلگارویو و همکاران (۲۰۱۳) در پرتغال تعداد ۳۸۴۲ کودک ۳ تا ۱۰ ساله که در پیش‌دبستانی و مدارس ابتدایی دولتی بودند را از نظر (۱) مشکلات خانواده و مدرسه؛ (۲) خوردن، خوابیدن و شکایات جسمی؛ (۳) آمادگی (شامل زندگی در محیط جدید، درک مرگ اطرافیان)؛ (۴) ترس‌ها و (۵) رفتارهای منفی (شامل عدم کنترل خود، نافرمانی، قشق‌رق، نرفتن به خواب در زمان موعد، رفتار قلدرانه) بررسی کردند. این محققان نشان دادند که والدین با سطح تحصیلات پایین‌تر نسبت به والدین با سطح تحصیلات بالاتر، برای همه خُرده‌مقیاس‌ها نگرانی بیشتری داشتند. بررسی‌ها در این مطالعه همچنین از نظر زندگی با والدین تفاوت معنی‌داری نشان داد که با مطالعه ما همسوست. والدین بیوه و به‌دنبال آن والدین مجرد برای مقیاس کل و برای خُرده‌مقیاس‌های تغذیه و خواب و شکایات فیزیکی، آمادگی و رفتارهای منفی بیشترین نگرانی را داشتند که این نیز با مطالعه ما همسوست. تفاوت معنی‌داری از جهت تعداد خواهرها و برادران وجود نداشت. درمورد وضعیت اشتغال مادران، درخصوص تمامی خُرده‌مقیاس‌ها تفاوت معنی‌داری وجود داشت. مادران بیکار بیشتر از مادران شاغل نگران بودند که این نیز با مطالعه ما همسوست. در رابطه با وضعیت شغلی پدران، فقط تفاوت‌های جزئی معنی‌داری از لحاظ نگرانی از رفتارهای منفی مشاهده شد [۲۸]. از محدودیت‌های مطالعه می‌توان به عدم بررسی عواملی نظیر سطح اقتصادی خانواده‌ها با توجه به عدم مقبولیت این گونه پرسش‌ها در جامعه نام برد.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر مقیاس‌های مهارت‌های اجتماعی در کودکان ۷-۱۲ سال پرداخته است. به‌طور کلی، نتایج این

رفتارهای درونی بود. زیاد بودن تعداد فرزندان باعث کاهش جرئت‌ورزی و مسئولیت‌پذیری کودکان به‌طور میانگین می‌شد. تحصیلات بالاتر، به‌ویژه دانشگاهی پدر و مادر، همراه با افزایش مهارت‌های اجتماعی و کاهش رفتارهای مشکل‌ساز در کودکان بود. در مطالعه یاسمی و همکاران (۱۳۹۴) در ایران که به مقایسه مهارت‌های اجتماعی ۳۸۰ کودک در سنین چهار تا پنج سال در مقطع پیش‌دبستانی شهرستان ایوان غرب (استان ایلام) پرداختند، مهارت‌های اجتماعی در دختران بیشتر از پسران بود که این یافته همسو با مطالعه ماست [۱۹]. در مطالعه سی و نس اولسر و همکاران (۲۰۱۳) در ترکیه که به بررسی رابطه بین مهارت‌های اجتماعی ۶۴ کودک ۵-۶ ساله و رفتارهای والدین آن‌ها پرداخته شد، از نظر آماری تفاوت معنی‌داری بین سن، جنس، ترتیب تولد، تعداد خواهر و برادر و نمره کل مقیاس مهارت‌های اجتماعی آن‌ها و نمرات زیر مقیاس وجود ندارد؛ نتایج مطالعه سی و نس اولسر با نتایج مطالعه ما در تضاد است [۲۱].

در مطالعه مالکی و همکاران (۲۰۱۹)، تعداد ۵۴۶ کودک در مراکز پیش‌دبستانی را از نظر مهارت‌های اجتماعی بررسی کردند. مالکی و همکاران دریافتند که مهارت‌های اجتماعی دختران در خانه بیشتر از پسران است. همچنین، اکثریت کودکان از دیدگاه والدین و معلمان دارای سطح متوسطی از مهارت‌های اجتماعی هستند. یک توافق متوسط والدین و معلم در بیشتر حوزه‌های مهارت‌های اجتماعی وجود دارد. همچنین، ارتباط آماری معنی‌داری بین حوزه مهارت‌های اجتماعی کودکان و رتبه تولد کودک، سن پدر، شغل پدر، سن معلم، تحصیلات معلم، تجربه معلم و کلاس پیش‌دبستانی از نظر تعداد فرزندان و نوع کلاس درس گزارش شد. خطر بروز مشکلات در مهارت‌های اجتماعی نسبتاً کم بود [۲۲].

ارشد و همکاران (۲۰۲۰) رابطه بین رتبه تولد و پیشرفت تحصیلی کودکان را در یک مطالعه بین‌کشوری در بلغارستان، آلمان، ایتالیا، هلند، لیتوانی، رومانی و ترکیه بررسی کردند. ارشد و همکاران در مطالعه دریافتند که کودکان اول و دوم در مقایسه با کودکانی که رتبه تولد آن‌ها سوم یا بالاتر بود، عملکرد و پیشرفت تحصیلی بهتر داشتند. یافته‌های آن‌ها تأکید کرد که کودکان خانواده‌های پرجمعیت، به‌ویژه هنگامی که متولد اول یا دوم نیستند، در معرض خطر بیشتری برای مشکلات تحصیلی قرار دارند [۲۳].

بوردن و همکاران (۲۰۱۴) که در مطالعه مروری خود به بررسی اختلالات رفتاری در کودکان ۵۱۴ خانواده پرداختند، نشان دادند که رفتارهای بیرونی در پسران (۷۸ درصد) شایع‌تر از دختران است که این با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی ندارد [۲۴].

ساماراک کودی و همکاران (۲۰۱۲) در مطالعه خود گزارش کردند که شیوع مشکلات رفتار بیرونی ۱۹/۲ درصد کودکان ۴-۶ ساله وجود دارد و این شیوع در بین پسران به‌طور قابل‌توجهی بیشتر بود. تغذیه با شیر مادر کمتر از ۳ ماه، وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین و زندگی کودک تنها با یکی از والدین به‌عنوان

در این پژوهش اعلام می کنند.

تضاد منافع

هیچ گونه تعارض منابعی در ارسال و یا انتشار این مقاله از سوی نویسندگان وجود ندارد.

سهم نویسندگان

فیروزه درخشان پور و سیمیا خان محمدی ایده پردازی و طراحی اثر، سیمیا خان محمدی جمع آوری، امیر مقصودلونژاد تحلیل و تفسیر داده ها، امیر مقصودلونژاد تهیه پیش نویس و فیروزه درخشان پور نقد و بررسی مطالعه را برعهده داشته اند.

حمایت مالی

این مطالعه منابع یا حمایت مالی نداشته است.

REFERENCES

- Mirhadi T. Then, who is child? What is the concept of the childhood? [In Persian] Tehran: Children's Book Council of Iran; 2004: 21. [Link](#)
- GHasemtabar S, Mofidi F, GHasemtabar S. Effectiveness of Music Training on Preschoolers' Learning of Basic Mathematical Skills. *Developmental Psychology*. 2011;7(27):245-54. [Link](#)
- Fusaro M, Smith MC. Preschoolers inquisitiveness and science-relevant problem solving. *Early Child Res Q*. 2018; 42: 119-27. DOI: [10.1016/j.ecresq.2017.09.002](#)
- Ouellet-Morin I, Tremblay RE, Boivin M, Meaney M, Kramer M, Côté SM. Diurnal cortisol secretion at home and in child care: a prospective study of 2-year- old toddlers. *J Child Psychol Psychiatry*. 2010; 51(3): 295–303. PMID: [19804381](#) DOI: [10.1111/j.1469-7610.2009.02167.x](#)
- Geoffroy M-C, Côté SM, Parent S, Séguin JR. Daycare attendance, stress, and mental health. *Can J Psychiatry*. 2006; 51(9): 607–15. PMID: [17007228](#) DOI: [10.1177/070674370605100909](#)
- Gunnar MR, Donzella B. Social regulation of the cortisol levels in early human development. *Psychoneuro endocrinology*. 2002; 27(1-2):199-220. PMID: [11750779](#) DOI: [10.1016/s0306-4530\(01\)00045-2](#)
- Van Andel HWH, Jansen LMC, Grietens H, Knorth EJ, van der Gaag RJ. Salivary cortisol: a possible biomarker in evaluating stress and effects of interventions in young foster children? *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2014;23(1):3–12. DOI: [10.1007/s00787-013-0439-1](#)
- Weber S, Kronberger N, Appel M. Immigrant student's educational trajectories: the influence of cultural identity and stereotype threat. *Self-Identity*. 2018;17(2): 211-235. DOI: [10.1080/15298868.2017.1380696](#)
- Khan Mohammad Zade Z, Hani Hizani A. Comparison of social skills, positive thinking skills and problem-solving methods in male and female students at the 3rd degree of high school in Zahedan. [In Persian]. *Sociol of Educ J*. 2018;11(11):88-98. [Link](#)
- Ebrahimi T, Aslipoor A, Khosrojauid M. The effect of group play therapy on aggressive behaviors and social skills in preschool children. [In Persian]. *J Child Ment Health*. 2019;6(2): 40–52. DOI: [10.29252/jcmh.6.2.5](#)
- de Oliveira Barreto S, Freitas LC, Del Prette ZA. Habilidades sociais na comorbidade entre dificuldades de aprendizagem e problemas de comportamento: uma avaliação multimodal. *PSICO*. 2011;42(4):503–10. [Link](#)
- Bolsoni-Silva AT, Loureiro SR. Práticas parentais: Conjugalidade, depressão materna, comportamento das crianças e variáveis demográficas. *Psico-USF*. 2019;24(1): 69-83. DOI: [10.1590/1413-82712019240106](#)
- Kim M-J, Doh H-S, Hong JS, Choi M-K. Social skills training and parent education programs for aggressive preschoolers and their parents in South Korea. *Child Youth Serv Rev*. 2011;33(6):838–45. DOI: [10.1016/j.childyouth.2010.12.001](#)
- Reynolds MR, Sander JB, Irvin MJ. Latent curve modeling of internalizing behaviors and interpersonal skills through elementary school. *Sch Psychol Q*. 2010;25(4):189–201. [Link](#)
- Kettler RJ, Elliott SN, Davies M, Griffin P. Testing a multi-stage screening system: Predicting performance on Australia's national achievement test using teachers' ratings of academic and social behaviors. *Sch Psychol Int*. 2012;33(1):93–111. DOI: [10.1177/0143034311403036](#)
- Pizato ECG, Marturano EM, Fontaine AMGV. Trajetórias de habilidades sociais e problemas de comportamento no ensino fundamental: influência da educação infantil. *Psicol Reflex Crit*. 2014;27(1):189–97. DOI: [10.1590/S0102-79722014000100021](#)
- Wichstrøm L, Belsky J, Berg-Nielsen TS. Preschool predictors of childhood anxiety disorders: a prospective community study. *J Child Psychol Psychiatry*. 2013;54(12): 1327–36. PMID: [23848439](#) DOI: [10.1111/jcpp.12116](#)
- Segrin C, Taylor M. Positive interpersonal relationships mediate the association between social skills and psychological well-being. *Pers Individ Dif*. 2007;43(4):637-46. DOI: [10.1016/j.paid.2007.01.017](#)
- Yasami S, Kian M, Geramipour M. Comparing social skills of 4 to 5 years old preschool children of Eyvan-E-Gharb City. [In Persian]. *Preschool and Elementary school studies*. 2015;1(2):1-8. [Link](#)
- Abbasi Asfjir, A. A., Khatibi, F. The standardize Social Skills Rating System for Parents and Teachers, Preschool Level (SSRS-PT) Gresham & Elliott in AMOI. *Psychometry*. 2016;5(17):77-96. [Link](#)
- Ölçer S, Aytar AG. A comparative study into social skills of five-six year old children and parental behaviors. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014;141:976-95. DOI: [10.1016/j.sbspro.2014.05.167](#)
- Maleki M, Mardani A, Mitra Chehrzad M, Dianatinasab M, Vaismoradi M. Social Skills in Children at Home and in Preschool. *Behav Sci (Basel)*. 2019;9(7):74. PMID: [31288402](#) DOI: [10.3390/bs9070074](#)
- Arshad H, Husky MM, Goelitz D, Bitfoi A, Carta MG, Koç C, et al. Birth rank as a determinant of academic achievement: results from a European survey of primary school children . *Eur J Dev Psychol*. 2020;17(5):629-48. DOI: [10.1080/17405629.2019.1700108](#)
- Borden LA, Herman KC, Stormont M, Goel N, Darney D, Reinke WM, et al. Latent profile analysis of observed parenting behaviors in a clinic sample. *J Abnorm Child Psychol*. 2014;42(5):731–42. DOI: [10.1007/s10802-013-9815-z](#)
- Samarakkody D, Fernando D, McClure R, Perera H, De Silva H. Prevalence of externalizing behavior problems in Sri Lankan preschool children: birth, childhood, and sociodemographic risk factors. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*. 2012;47(5):757-62. PMID: [21476011](#) DOI: [10.1007/s00127-011-0377-5](#)
- Martín V, Granero R, Ezpeleta L. Comorbidity of

- oppositional defiant disorder and anxiety disorders in preschoolers. *Psicothema*. 2014;**26**(1):27-32. [PMID: 24444726](#) [DOI: 10.7334/psicothema2013.75](#)
27. Lucas N, Nicholson JM, Erbas B. Child mental health after parental separation: The impact of resident/non-resident parenting, parent mental health, conflict and socioeconomics. *J Fam Stud*. 2013;**19**(1):53–69. [DOI: 10.5172/jfs.2013.19.1.53](#)
28. Algarvio S, Isabel L, Maroco J. Parental concerns' prevalence and socio-demographic variables in general parenting. *J Child Health Care*. 2013;**17**(2):204-14. [PMID: 23455874](#) [DOI: 10.1177/1367493512456107](#)